

Cornelis van Bourgoigne (1662-1722), kalligraaf

OP 29 MAART 1722 werd op het Sint-Veerleplein te Gent, in de schaduw van het Gravensteen, overgegaan tot de publieke terechtstelling door ophanging van Cornelis van Bourgoigne. Hij was tot de doodstraf veroordeeld wegens het veelvuldig plegen van valsheid in geschrifte. De man was een getalenteerd kalligraaf (schoonschrijver) en pentekenaar. Maar hij had zijn schrijfkunst ook misbruikt voor het maken van vervalste documenten tegen betaling voor personen die hoopten met valse bewijsstukken aanspraken te kunnen maken op fictieve schulden van derden of om zich als erfgenamen te kunnen voordoen en zo een deel van een erfenis te kunnen binnenrijven.

Voor zijn herkomst, biografie en zijn vervalsingspraktijken verwijzen we naar onze bijdragen die eerder dit jaar in het tijdschrift *Vlaamse Stam* verschenen. In deze bijdrage hebben we het over zijn kalligrafisch talent en geven we een overzicht van bewaarde pentekeningen van zijn hand, een oeuvrecatalogus dus.

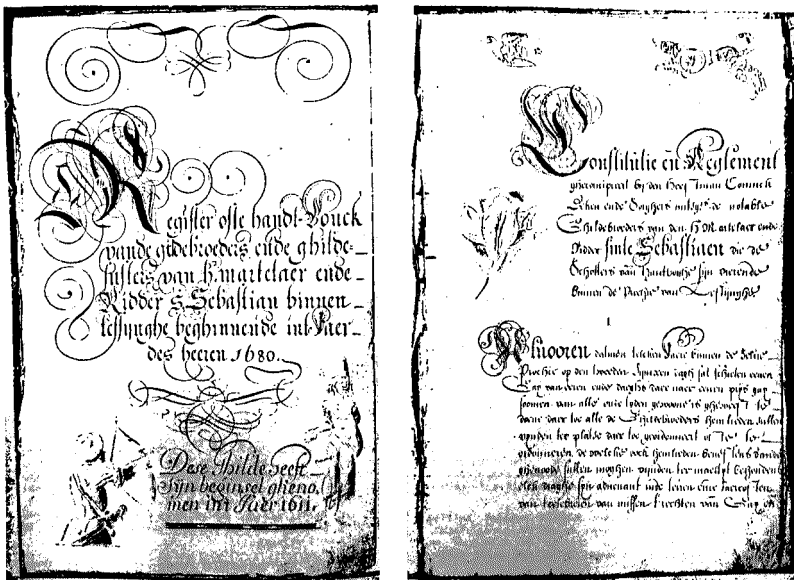
Cornelis van Bourgoigne werd geboren te Leffinge op 8 en gedoopt op 15 januari 1662 als tiende en jongste kind van Pieter van Bourgoigne en Adriana van Lee of Verlee die gehuwd waren te Moerkerke op 29 mei 1642. Ergens tussen 1648 en 1651 waren zijn ouders verhuisd naar het 33 km verder westelijker gelegen Leffinge.

Cornelis huwde te Alveringem (kasselrij Veurne) op 11 mei 1681 met Joanna de Vos. Beiden waren toen 19 jaar oud. Zij hadden samen negen kinderen, geboren tussen 1681 (het eerste na vijf maand huwelijk) en 1707 te Gistel, Brugge Sint-Jacob, Brugge Sint-Gillis, Brugge Sint-Kruis & Sint-Anna en Brugge Sint-Salvator (van twee kinderen geboren in de periode 1682-1687 is de geboorteplaats niet gekend). Hij woonde dus op meerdere plaatsen in

Brugge. In 1719 was zijn adres: *Monsieur van Bourgoigne op de Ancker plaetse tot Brugge* en in 1720: *achter de Munte tot Brugge* (éénmaal *Geltmunte*).

KALLIGRAAF EN PENTEKENAAR

Al op erg jonge leeftijd gaf Cornelis van Bourgoigne blijk van een bijzonder talent voor kalligrafie (schoonschrift) en het maken van pentekeningen.

Register van de Sint-Sebastiaansgilde van Leffinge, 1680.

Titelblad en eerste blad van het reglement, gekalligrafeerd en met de pen getekend door Cornelis van Bourgoigne

Tot zijn vroegst bewaard werk behoort het register van de handboogschuttersgilde Sint-Sebastiaan van zijn geboortedorp Leffinge, begonnen in 1680. Hij was toen amper 18 jaar oud. Hij schreef het titelblad en de zes bladen tekst van het reglement in een zeer kalligrafisch verzorgd geschrift

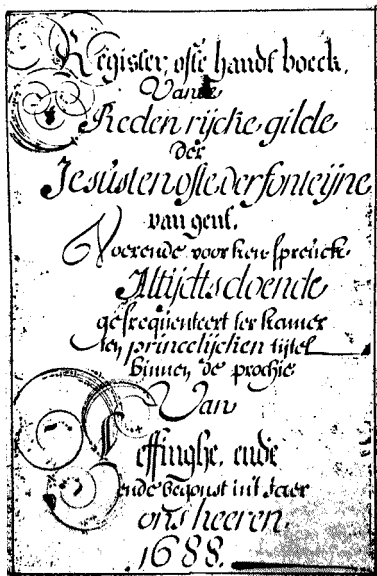
met rijkelijk versierde initialen. Op deze bladen voegde hij ook enkele pentekeningen toe: een open bloemkelk, een Sint-Sebastiaan gebonden aan een paal en beschoten door een boogschutter, alsook enkele tekeningen in pure kalligrafiekunst: een vliegende duif en een dravende hond.

In 1688 was hij ook de kalligraaf van dienst voor een register van de rederijkersgilde met kenspreuk *Altijds doende* van Leffinge. Hij voerde het titelblad en de tekst van het reglement uit in een sierlijk geschrift¹.

Hij vond daarna blijkbaar een andere, misschien meer lucratieve uitlaatklep voor zijn schrijf- en tekentalent: hij maakte voor stads- en kasselrijbesturen grote perkamenten pentekeningen die vaak op allegorische wijze politieke gebeurtenissen verheerlijkten in tekst en tekeningen. Het betrof vooral afbeeldingen van koning Karel II van Spanje (1661-1700), regerend in principe vanaf 1665, maar zijn moeder († 1696) trad op als zijn regent, en van Maximiliaan Emanuel van Beieren, de landvoogd van de Zuidelijke Nederlanden vanaf december 1691.

Een eerste dergelijke tekening uit 1693 (datering volgens het chronogram) is bewaard in het stadsarchief Aalst. In 1694-95 vinden we Cornelis vermeld in de Gentse stadsrekening als ontvanger van een som van vier pond groten betaald *ter oorzaeke van eenige rariteiten getrokken met de pen en het college aangeboden, 24 December 1694*². Wat deze rariteiten voorstelden, zegt de stadsrekening niet, maar het kan best wel om een gelijkaardige tekening gaan. Uit 1697 dateren drie gelijkaardige tekeningen, gemaakt naar aanleiding van de Vrede van Rijswijk (20 september 1697) die de Negenjarige Oorlog in de Zuidelijke Nederlanden

-
- 1 In BRUGGE, Rijksarchief, *Verzameling Brugse Vrije: Sanders*, 984 is ook nog een register van de rederijkerskamer van Leffinge van 1715-1796 bewaard. Dit is een cahier van ong. 20 x 30 cm, in een donkerbruine koft met sluitlinten. Het is geschreven door veel verschillende, slordige handen en is niet geïllustreerd.
  - 2 A. VAN WERVEKE, *Bijdragen tot de geschiedenis en de oudheidkunde van Vlaanderen*, Gent, 1927, p. 195.

Register van de rederijkersgilde van Leffinge, 1688 door Cornelis van Bourgoigne, titelblad.

tussen Frankrijk en een Europese coalitie beëindigde. Deze tekeningen stellen weer de portretten voor van Karel II en van Maximiliaan Emanuel van Beieren. De eerste tekening werd opgedragen aan de schepenen van de stad Geraardsbergen, de tweede aan de hoogbaljuw, hoogpointers en bestuurders van de kasselrij Oudenaarde, en de derde aan de burgemeester en schepenen van de stad Oudenaarde. In deze laatste tekening is ook Willem III, koning van Engeland afgebeeld. Twee andere tekeningen, allicht slechts fragmenten, stellen een kruisigingstafereel voor en een niet nader bepaalde allegorische figuur met lans in de hand. De eerste is gedateerd 1697 door middel van een chronogram.

Uit 1700 (datering volgens het chronogram) dateert een laatste voorstelling van Karel II en Maximiliaan Emanuel van Beieren, opgedragen aan de bestuurders van de Staten van Vlaanderen. Deze voorstelling drukt de vreugde uit over de vrede uit, die de zeevaart en de vrije koophandel weer had mogelijk gemaakt. Bovenaan werden dan ook talrijke schepen met volle zeilen in open zee afgebeeld.

In 1700-1701 (stadsrekening) leverde Cornelis nog een portret van Filips V, de nieuwe koning van Spanje, aan de stad Ninove en in 1705 (datering volgens het chronogram) een ruitersportret van Lodewijk XIV, koning van Frankrijk (allicht fragment van een groter geheel).

OVERZICHT VAN DE GEKENDE KALLIGRAFISCHE PRODUCTIE VAN
CORNELIS VAN BOURGOIGNE

Gebruikte afkortingen:

CD	Ch.L. Diericx, <i>Mémoires sur la Ville de Gand</i> , 2 dln. + Appendix, Gent, 1814-1816.
FvdP-BFO	[F. van de Putte?], <i>Biographie des hommes remarquables de la Flandre Occidentale</i> , IV, Brugge, 1849, p. 148-149.
FvdP-BN	F. van de Putte, <i>Biographie Nationale</i> , II, Brussel, 1868, kol. 857.
AvW	A. van Werveke, <i>Bijdragen tot de geschiedenis en de oudheidkunde van Vlaanderen</i> , Gent, 1927, p. 194-197.
HvG	H. Vangassen, <i>Geschiedenis van Ninove, 2e deel</i> , Ninove, 1960, p. 400 (in het hoofdstuk 'Hoger onderwijs, kunst en boeken').
MvdV	M.J. Vandevelde, <i>Het stadsmuseum van Oudenaarde: kataloog</i> , Gent, 1961, p. 54-55.
GI	G. Imbo, 'Vijf "Burgondiërs" in Geraardsbergen, ... V: Cornelis van Bourgogne 1661 - †1722, kalligraaf-pentekeenaar ... falsaris', in: <i>De Heemschutter (Geraardsbergen)</i> , 166 (juli-aug. 1999), p. 31-36.
KIK-IRPA	Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium Institut Royal du Patrimoine artistique, databank Balat.

Handschriften

1) REGISTER VAN HET SINT-SEBASTIAANSILDE VAN LEFFINGE UIT 1680

* 33H x 21B x 4,5D cm, 200 folio's (159 beschreven) ingebonden in rood leder met beide platten en de rug afgezet bloemendecor in gouddruk. Op voor- en achterplat de tekst: HANDT = BOECK / DER / CONFRATERS ENDE SUSTERS

/ VAN DE VERMAERDE / CONFRERIE VAN DEN / H: RIDDER S. SEBASTIAEN / BEGONST / 1680 / BINNEN DE PROCHIE / VAN LEFFINGE. Toen hij dit samenstelde, was hij nauwelijks 18 jaar oud.

* titel: *Register ofte handt-bouck vande gildebroeders ende ghildesusters van h. martelaer ende Ridder S. Sebastian binnen Leffijnghe beghinnende int Jaer des heeren 1680. Dese Ghilde heeft sijn beginsel ghenomen in 't Jaer 1611.*

* bezit:

- 1954: Roger Van der Heyde († Oostende, 7 maart 2009).

- thans: ?

* beschreven:

- R. VAN DER HEYDE, 'Het reglement van de Sint-Sebastiaansgilde te Leffinghe 1680', in: *Biekorf*, 55 (1954), p. 269-275 (met afbeelding initiaal R op het titelblad en tekening van een dravende hond).

- (kort) R. VAN DER HEYDE, *Vijf eeuwen verenigingsleven te Leffinghe, deel twee: de schuttersgilden Sint-Joris, Sint-Sebastiaan, Sint-Rochus, Middelkerke, Heemkring Graningate*, 1985 (getypt), p. 55-63 (met foto van de band, afbeelding titelblad, tekening van een dravende hond, eerste bladzijde van de Constitutie, tekening van een vliegende duif).

2) REGISTER VAN DE REDERIJERSKAMER ALTOOS DOENDE VAN LEFFINGE UIT 1688

* titel: *Register, ofte handtboeck Vande Redenrijcke gilde der Jesusten ofte den fonteyne van Gent, Voerende voor kenspreuck Altijds doende, gefrequeenteert ter kamer ten princelijchen tijtel binnen de prochie Van LEFFINGHE, ende ende [sic] begonst in't Jaer ons heeren 1688.*

* bezit:

- 1849: kanunnik Ferdinand van de Putte, Brugge (*Biographie des hommes ...*, p. 149)³.

- vóór 1866: kanunnik Charles-Louis Carton, Brugge.

---

3 Niet vermeld in de veilingcatalogus van zijn bibliotheek na zijn overlijden ((9 februari 1882): *Catalogue de la bibliothèque de feu ... Félix [lees: Ferdinand] Vande Putte*, Gent: C. Vyt, 1882 november 28-29, 714 loten, 35 p.

- geveild: Gent, F. Verhulst, 26 februari 1866 e.v. (*Catalogue des livres, manuscrits et documents originaux, formant la bibliothèque de feu Mr. Charles-Louis Carton ...*, Gent, 1866, p. 179, nr. 2634: *Leffinghe. Register ofte handtboeck van de redenrycke gilde der Jesusten ofte der Fonteyne van Gent, gefrequeenteert ter kamer ten princelycken tytel binne de prochie van Leffinghe, ende begint in 't jaer ons Heeren 1688. In-fol. dem. rel. dos de porc.*).
 - 1983: volgens R. VAN DER HEYDE, *De Rederijkerskamer altoos doende 1442-1958*, Middelkerke, Heemkring Graningate, 1983 (getypt) bevindt dit register zich in: GENT, Stadsarchief, Fonds Vreemde Steden, Leffinghe, maar het is er vandaag niet terug te vinden.
 * beschreven: (kort) R. VANDER HEYDE, *De Rederijkerskamer*, p. 43-48 (met afbeelding titelblad en eerste bladzijde van het reglement). Zie ook p. 90-92 de 'Opmerking nopens het handboek', dat weliswaar echter vooral over een later ledenregister gaat (bewaard in: BRUGGE, Rijksarchief, *Fonds Sanders Vrije*, 984), maar de twee laatste paragrafen betreffen het register van 1688 bewaard in Stadsarchief Gent.

Pentekeningen

1) PENTEKENING MET PORTRET TEN VAN MAXIMILIAAN EMANUEL VAN BEIEREN EN KAREL II

* getekend en kalligrafisch verlucht portret van Maximiliaan Emanuel, keurvorst van Beieren (staand) (1662-1726), vanaf december 1691 landvoogd der Zuidelijke Nederlanden, en ruitersportret van Karel II, koning van Spanje (1661-1700).

* 1693 (datering volgens het chronogram), perkament.

* ?H x ?B cm, op vier aaneengekleefde bladen, beschadigingen rechtsboven en aan de rechterkant.

* opgedragen aan de leden van het stadsbestuur van Aalst.

* bovenaan de tekst (in gotische letters) *Serenissimus ac Potenissimus Princeps / MAXIMILIANUS EMANUEL / Vtriusque Bavariae et Guverioris Palatinatus ?ur .. ..*

/ pro Rege Catholico Gubernator / OBLATUS / AMPLISSIMIS NOBILISSIMISQ DOMINIS / CONSULI CETERISQ CIVITAT(I)^S ALOSTANAE SENATORIB(U.)^S. Daaronder, in het midden, Maximiliaan Emanuel van Beieren met harnas, staand tussen een lauwerkrans met links en rechts kleine engelen of andere figuren die banderollen ophouden. Verder naar buiten, links en rechts een Latijnse tekst van 52 of 53 regels. In de verste buitenmarges nog vier kleine kalligrafisch getekende personen. Onder hem centraal een chronogram⁴ (CHRONICON): DVX BAVARIAE ARCHISTRATEGVS BELGIVM TVEVR (= 1693). Daaronder nog twee kolommen tekst van elk 12 regels. Onderaan het blad een groot ruitportret van Karel II (die een vijandig soldaat vertrappelt) tussen twee wapenschilden (met kroon, ketting Gulden Vlies en leeuwen als schildhouders, links: Spanje, rechts: Beieren), ook vergezeld van kleine figuren van personen of links een draak, rechts een vis. Rond de wapenschilden staan de namen en functies van het Aalsterse stadsbestuur: *Consuli: Ignatio van Oostendorp, Emanueli de Harcies, Philippo Baston, Cornelio van (den) Meersche, Iacobo vanden Meersche; Consiliis: A.. Luycx, P... van Waesberghe, Mic.. de Ruddere; Quaestori: Iudoco Arents; Senatoribus: Iacobo du Smet, Ignatio Vilain, Nicolao le Boiteux, Hieronimo t'Kint*⁵.

-
- 4 Een chronogram of jaarschrift is een tekst die een jaartal verbergt. Het jaartal bekomt men door van de letters M, C, L, X, W, V, U, I en J welke ook romeinse cijfers zijn met resp. waarde 1000, 100, 50, 10, 10 (W = dubbele V), 5, 5 (U beschouwd als gelijk aan V), 1 en 1 (J beschouwd als gelijk aan I) de waarden op te tellen.
  - 5 F. DE POTTER & J. BROECKAERT, *Geschiedenis der stad Aalst*, Gent, 1873, dl. I, p. 275 vermeldt als schepenen benoemd op 16 mei 1692: Ignaas van Oostendorp, Jacob de Smet, Emmanuel d'Archies, Ignaas Vilain, Karel-Simoen de Malvenda, Philip Baston, Nicolaas le Boiteux, Cornelis van der Meersche, Hieronymus 't Kint. De Malvenda is op de tekening vervangen door Jacob vanden Meersche (vermoedelijk overleden en vervangen door vanden Meersche, want een Malvenda komt daarna niet meer voor in de schepelijsten). Opmerking: van dit deel 1 bestaan blijkbaar twee versies: in het ex. van de Universiteit Gent vermeldt p. 275: 1689. *Benoemd 1 juli 1689 en daarna 1693-1694* (zonder benoemingsdatum); in het ex. van "Koninklijke Bibliotheek te 's Hage" is er een lijst voor 1689-1792, *Benoemd 1 juli 1689 en daarna 1692-1693, Benoemd 16 Mei 1692*. In dit tweede exemplaar wordt ook voor veel andere jaren vaker een benoemingsdatum vermeld (beide op Google Books).

* gesigneerd op het lichaam van de vis met: *Amplissimi Noblissimi.. Domini Ampl(issi)mi Nobl C.. serva(n)s humillimus C.D. Borgoni.*

* bezit:

- thans bewaard in: AALST, Stadsarchief.

* andere beschrijvingen:

- vermeld in: GI (met als beschrijving enkel: gelegenheidstekening, perkament).

2) ONBEKENDE PENTEKENING

* 1694, 24 december.

* andere beschrijvingen:

- stadsrekening Gent, 1694-95: betaling aan Cornelis van Bourgoigne: vier pond groten voor *enige rariteiten getrokken met de pen*, aangeboden aan het stadsbestuur op 24 december 1694.

- vermeld in: AvW; GI.

3) ONBEKENDE PENTEKENING

* 1695-96.

* afbeelding van Maximiliaan Emanuel van Beieren.

* andere beschrijvingen:

- stadsrekening Dendermonde, 1695-96: aankoop van pentekening door Cornelis van Bourgoigne. Maar de commissarissen belast met het horen van de jaarlijkse stadsrekening vonden de prijs die ervoor betaald werd te hoog. Ze schreven in de rekening volgende opmerking erbij: *Sy in toecomende zulcke curiositeyten geexcuseert*. Aankoop van dergelijke pentekeningen vonden ze dus niet voor verhaling vatbaar wegens te duur ...

- vermeld in: A. DE VLAMINCK, 'Le siège de Termonde en 1667', in: *Annales de l'Académie Royale d'Archéologie de Belgique*, 52 (5de sér., II), (1900), p. 351-378, i.h.b. p. 353.

4) PENTEKENING MET KRUISIGINGSSCÈNE EN DE PORTRETTE VAN KAREL II EN
MAXIMILIAAN EMANUEL VAN BEIEREN

* afbeelding van kruisigingsscène met onderaan de ruiterportretten van Karel II en Maximiliaan Emanuel van Beieren.

* 1697 (rechts boven, verwijzing naar de vrede van 20 september 1697).

* 145H x 135B cm (KIK-IRPA), perkament, op vier aaneengenaaide bladen, vrij sterk beschadigd, aan de randen wat afgesneden met verlies tekening en tekst.

* gemaakt naar aanleiding van de Vrede van Rijswijk van 20 september 1697.

* opgedragen aan de schepenen van de stad Geraardsbergen.

* bovenaan de tekst (in gotisch lettertype): *Gloriosus E..mu..us / CAROLI SECUNDI Dei Gratia Regis Hispaniarum; Indiarum etca Renignissum / In Gloriosa Jesu Christi Cruce / Obtentus per Diu desideratam Tamque Consaederatam Pacem XX Septembris 1697*. Daaronder tekeningen van Christus aan het kruis tussen de gekruisigde goede en slechte moordenaar met tussen de kruisen een Latijnse tekst, getiteld *FORTIS UT MORS DILECTIO / CHRISTUS AMORE MORTUUS* van twee blokken van 30 regels; onder de Christus aan het kruis een architecturale constructie met erboven de tekst *Post Tenebras / Suero Lucem*, links en rechts ervan twee wapenschilden (met kroon, ketting Gulden Vlies en leeuwen als schildhouders, links: Spanje, rechts: Beieren), onderaan een (onvolledig) chronogram ... *TARE CRUX EST PAX / REGIBUS MUNDI HUIUS* (= ... † 1648); onderaan in het midden een ovale cartouche met de tekst *Nobilissimus Consultissimisq; viris D.D. senatorib; urbis Imperialis Gerardimontensis*; en nog vele kleine figuren (dieren, personen, voorwerpen).

* ontdekt in februari 1924 door A. van Werveke op de zolder van het stadshuis.

* bezit:

- 1849: kanunnik Ferdinand van de Putte, Brugge⁶.

- thans bewaard: Geraardsbergen, OCMW (Museum OLV Hospitaal).

6 Niet vermeld in de veilingcatalogus van zijn bibliotheek na zijn overlijden (9 februari 1882): *Catalogue de la bibliothèque de feu ... Félix [lees: Ferdinand] Vande Putte*, Gent: C. Vyt, 1882 november 28-29, 714 loten, 35 p.

* andere beschrijvingen:

- vermeld in: FvdP-BFO; AvW; beschreven in: GI; foto in KIK-IRPA.

* Opmerking:

- Ferdinand van de Putte beschrijft de inhoud als: 'op vier grote bladen perkament: een gedicht, versierd met emblemen, arabesken, een Christus aan het kruis en twee 'koningen' te paard' en geschonken aan Karel II door de magistraat van Kortrijk (?). Zijn inhoudsbeschrijving sluit nauw aan bij het stuk in Geraardsbergen, maar de tekst op de tekening vermeldt expliciet de stad Geraardsbergen (is 'Kortrijk' misschien een schrijffout van Ferdinand van de Putte?).

- GI noemt het van perkament en ong. 160 x 140 cm groot, in houten kader.

- Kik-IRPA noemt de vervaardiger Cornelis van Bourgoigne (allicht op basis van AvW).

5) PENTEKENING MET DE PORTRETTEEN VAN KAREL II EN MAXIMILIAAN EMANUEL VAN BEIEREN

* 1697, perkament.

* groot formaat.

* gemaakt naar aanleiding van de Vrede van Rijswijk van 20 september 1697.

* opgedragen aan de hoogbaljuw, de hoogpointers en de regenten van de kasselrij Oudenaarde.

* versierd met een Christus aan het kruis tussen de gekruisigde goede en slechte moordenaar, bekers, banderollen en engelen, met aan de voet van het kruis de H. Maagd Maria met kind Jezus, twee symbolische figuren (de rechtvaardigheid en de voorzichtigheid voorstellend), links en rechts de wapenschilden van Spanje en Beieren. Daaronder ruitportretten van Karel II en Maximiliaan Emanuel van Beieren, in het midden onder het kruis een medaillon met daarin een gebed voor de eeuwige vrede; met Nederlandstalig lofdicht van 88 verzen van 12 lettergrepen door Karel II tot God gericht.

* bezit:

- thans bewaard: OUDENAARDE, Stadsmuseum.

* andere beschrijvingen:

- MvdV (uitgebreid); GI.

6) PENTEKENING MET DE PORTRETTEEN VAN KAREL II, WILLEM III EN MAXIMILIAAN EMANUEL VAN BEIEREN

* 1697, perkament.

* groot formaat (zelfde als vorige).

* gemaakt naar aanleiding van de Vrede van Rijswijk van 20 september 1697.

* opgedragen aan de burgemeester en schepenen van de stad Oudenaarde.

* bovenaan het ruiterportret van Karel II die de Leo Belgicus lof toezwaait; daaronder de wapenschilden van Spanje, rechts van Engeland en links van Beieren; onderaan de ruiterportretten van Willem III, koning van Engeland, en Maximiliaan Emanuel van Beieren; tussen engelen met banderollen staat een Latijns gedicht van 84 hexameters; helemaal onderaan het blad een dubbel Nederlandstalig chronogram (=1697); gesigneerd Cornelis van Borgonna.

* bezit:

- thans bewaard: Oudenaarde, Stadsmuseum.

* andere beschrijvingen:

- MvdV (uitgebreid met afbeelding detail (de kop van een paard met de voorpoten); GI.

7) PENTEKENING VAN DE KRUISIGING

* 1697 (datering volgens het chronogram), perkament, zeer donkerbruin, vervuild.

* ong. 55H x 70B cm.

* bovenaan in grote letters: *INCLINATO CAPITE EMISIT SPIRITUM*; daaronder een Christus aan het kruis tussen de gekruisigde goede en slechte moordenaar; links en rechts van de schacht van het middelste kruis een horizontaal en eronder een opwaarts vliegend engeltje; onderaan links en rechts van het middelste kruis telkens acht korte versregels in het Nederlands in een humanistisch cursief schrift; nog andere kleinere versierselen (pennekrullen), links en rechts ter hoogte van de voet van dit kruis een chronogram: *IesVs Door U DooDt en CrUYs / nU hebt gY VerWonnen t'heLs ghespUYs (=1697).*

* gesigneerd tegen de onderrand (rechterhelft) met: C.D. *Bourgonie* (in humanistisch cursief schrift).

* bezit:

- thans bewaard: Gent, Universiteitsbibliotheek, handschriften, 3626a.

8) PENTEKENING VAN EEN ALLEGORISCHE FIGUUR

* ca. 1697, perkament, zeer donkerbruin, vervuild.

* ong. 62H x 32B cm (deel van een groter geheel?).

Allegorische figuur met lans in de linkerhand. De armen, borst en benen zijn goed zichtbaar, maar het hoofd is dat nog nauwelijks (door vervuiling en slijtage). In de onderste helft zijn er een groot aantal geometrische krulversieringen, onderaan midden een muurtje waarboven twee halfcirkelvormige gewelven; geen enkele tekst is aanwezig.

* bezit:

- thans bewaard: GENT, Universiteitsbibliotheek, handschriften, 3626b.

9) PENTEKENING MET DE PORTRETTE VAN KAREL II EN MAXIMILIAAN EMANUEL VAN BEIEREN

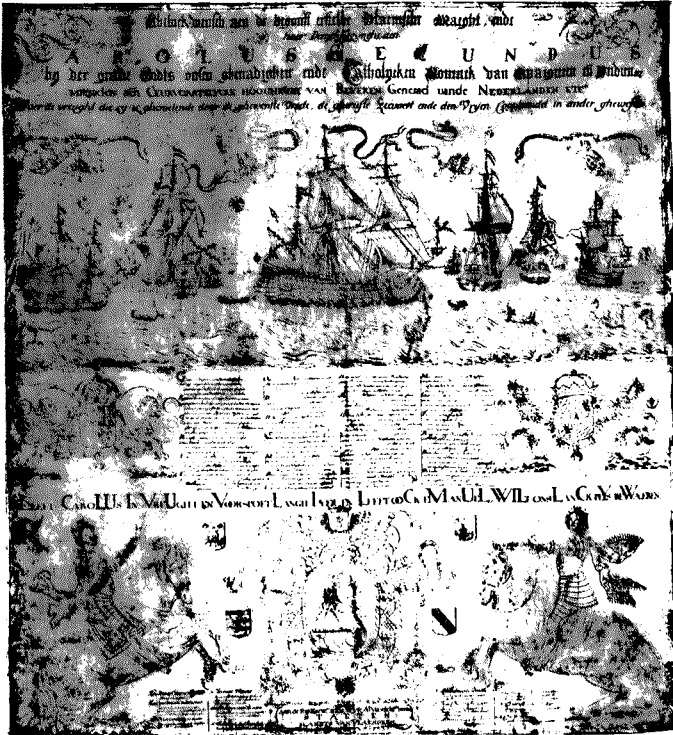
* afbeelding van Karel II en Maximiliaan Emanuel van Beieren met een vloot.

* 1700 (datering volgens chronogram), perkament, op vier aan elkaar gekleefde bladen, in houten kader.

* 165H x 151B cm (KIK-IRPA).

* opgedragen aan de leden van de Staten van Vlaanderen.

* in de bovenste helft ziet men een afbeelding van talrijke schepen met volle zeilen op een open zee. Erboven leest men (in deels gotisch, deels humanistisch cursief lettertype): Gheluck-wensch aen de begonst erstelde Vlaemsche Maeght, ende / *haer Dank Seggyngh*e aen / CAROLUS SECUNDUS / by der gratie Godts onsen ghenadighen ende Catholycken Coninck van Spaignien eñ(de) Indien / mitsgaders aen(de) CEURVORSTELYCKE HOOGHEYDT VAN BEYEREN Generael vande NEDERLANDEN ETC.^A / *Over de vreught die sij is ghenietende door de ghewenste vrede, de gheruste Zeevaert en den Vrijen Coophandel*

GENT, STAM (Stadsmuseum Gent): volledige tekening en detail met het wapen van Beieren.

in *ander ghewesten*; in de onderste helft tussen twee wapenschilden (met kroon, ketting Gulden Vlies en leeuwen als schildhouders, links: Spanje, rechts: Beieren), vier kolommen van elk 24 regels verzen. Daaronder een chronogram: LEEFT CAROLUS IN VREUGHT EN VOORSPOET LANGHE IAER EN LEEFT OOCK EMANUEL, WILT ONS LANCK PEYS BEWAEREN (= 1700). Daaronder links en rechts de ruitportretten van resp. Karel II van Spanje en Maximiliaan Emamuel van Beieren. In het midden in een medaillon overtopt met een klein wapenschild (met leeuw), een afbeelding van een buste van een vrouw, geflankeerd door vier wapenschilden en enkele banderollen. Onder het medaillon de tekst: *opghedraeghen Aen de seer Eerw(aer)de Edele, wyse eñ(de) Voorsicht(i)ghe Heeren S T A E T E N S L A N D T S V A N V L A E N D R E N*. Links en rechts van die tekst nog telkens twee kolommen van 8 à 10 regels tekst.

* bezit:

- thans bewaard: GENT, STAM (Stadsmuseum Gent), inv. nr. 00596.1-2 (momenteel in depot).

* andere beschrijvingen:

- vermeld in: FvdP-BFO, p. 148, GI, p. 35, foto in KIK-IRPA.

* opmerking: KIK-IRPA noemt de vervaardiger Cornelis van Bourgoigne, maar dateert het 1649, wat uiteraard onmogelijk is gezien hij pasgeboren werd begin 1662.

10) ONBEKEND WERK

* voor november 1700.

* opgedragen aan Karel II, koning van Spanje († 1 november 1700).

* beschreven:

- vermeld in: FvdP-BFO, p. 148-149 en FvdP-BN als een 'werk in bezit van de archieven van Oost-Vlaanderen', (zonder verdere details), allicht overgenomen uit CD, die in 1815 over Cornelis van Bourgoignes pentekeningen schrijft: *Un de ses chefs-d'oeuvre, dédié à Charles II, Roi d'Espagne, repose aux archives de la Préfecture de l'Escaut.*

11) GETEKEND PORTRET VAN FILIPS V VAN SPANJE

* afbeelding van Filips V, kleinzoon van Lodewijk XIV en op 15 november 1700 de opvolger van Karel II als koning van Spanje die overleden was op 1 november 1700

* na 1700, 15 november

* bezit:

Kortrijk, Museum voor Oudheidkunde en Sierkunst en Schone Kunsten

- onduidelijk of het om een nog bewaard werk gaat of slechts om een vermelding in bv. stadsrekening Ninove

* andere beschrijvingen:

- vermeld in HvG: "In 1700-01 levert S.N. [allicht C.D.] *Bourgoignie het portret van Koning Filips V.*" (zonder verdere bronvermelding), GI 6

* Opmerking: FvdP-BFO 2 vermeldt in 1849 en als in zijn bezit, een portret van Philips V in een 'mooi kader'.? Gaat het om hetzelfde stuk of om een ander stuk maar met hetzelfde thema?

12) PENTEKENING MET PORTRET VAN LODEWIJK XIV

* ruitportret van Lodewijk XIV, koning van Frankrijk.

* 1705 (datering volgens chronogram), perkament.

* 80H x 67B cm, vermoedelijk slechts een deel van een groter geheel.

* ruitportret van Lodewijk XIV, bovenaan zijn wapenschild (met kroon en dubbele halsketting) omgeven door vier kalligrafisch getekende engelenkopjes, daaronder het chronogram: HIC GALLIAM & HISPANIAS DEFENSARIT (=1705), in de linkse en rechtse marge tekeningen van personen, dieren, banderollen.

* gesigneerd onderaan midden met *Humillimus Liens Cornelis de Bourgondia invenit et fecit.*

* bezit:

- thans bewaard: Kortrijk, Museum voor Oudheidkunde en Sierkunst en Schone Kunsten.

* andere beschrijvingen:

- vermeld in: GI, p. 36; foto in KIK-IRPA.

PIETER DONCHE

---

7 Niet vermeld in de veilingcatalogus van zijn bibliotheek na zijn overlijden (+ 8.2.1882): *Catalogue de la bibliothèque de feu ... Félix [lees: Ferdinand] Vande Putte*, Gent: C. Vyt, 1882 november 28-29, 714 loten, 35 p.